

A görög katolikusok őrzik a szokásaikat

R. SIMOR KATALIN

Debrecen (HBN) – A húsvéti ünnepkör felekezetekhez kapcsolódó szokásait napjainkban leginkább a görög katolikus egyház hívei őrzik, mondja Koticsné Magyarai Márta muzeológus. Megyénkben három régióban is élnek ezek a markáns hagyományok.

Hajdúdorog, Nyíracsaád és Léta környékén most, a huszonegyedik században is a legnagyobb egyházi ünnep a húsvét. Ideje is jóval hosszabb, mint akár a római katolikusoknál, akár a reformátusoknál, hiszen hat hétig tart. A böjti időszak már a hamvazószerdát követő hét hétfőjén megkezdődik.

Kalács és túró

– A nagypéntek minden felekezetnél a böjt napja, de a gö-

rög katolikusok különösen szigorúan veszik – meséli Koticsné Magyarai Márta. – Régen tüzet sem gyújtottak ezen a napon, de ma sem esznek ilyenkor főtt ételt. Számukra ez a gyász napja, a nagypénteki misét temetésnek nevezik és gyászházában vesznek rajta részt. A templomban jelképes sírt készítenek, amely mellett fiatal legények állnak őrseget. Egyébként a két háború között ez államilag is előírt, hivatalos szertartás volt a római katolikus templomokban is, akkoriban a leventék, de a hivatásos katonák is álltak díszőrséget. Mára csupán az erős kohéziójú görög katolikus gyülekezetek élő szokása maradt.

Húsvéti hagyomány az ételek megszentelése is. A görög katolikusok étkei között szerepel a különleges sárga túró és a pászka, amely egyfajta kerek, kelt kalács. A Hajdúságban leginkább a kenyértésztához hasonlít, magyarázza a szakember. Elkészítésének, megfonásának sajá-

tos módja van. Mellé sonka és kolbász is kerül a kosárba.

Az ételszentelés az identitás fontos összetevője. Erre a közösségi alkalomra a család távol élő tagjai is hazatérnek, hogy együtt vehessenek részt az ünnepen.

Egyik legmarkánsabb népszokásunk, a locsolás igencsak nagy változáson ment át az elmúlt évszázadban, véli a muzeológus. A víz termékenyítő, tisztító, gyógyító hatását eleink az eladósorban lévő lányok esetében látták jónak elsősorban érvényesíteni, az ő nyakon öntésük révén.

Vissza a vödörhöz

A vödörrel locsolás drasztikus formáját azután a pohár víz, végül a múlt század húszas éveiben a kölnivíz váltotta fel. Miként Koticsné Magyarai Márta meséli, régen éppen a fentebb említettek miatt, az asszonyokat és nagymamákat nem is öntözték. Sőt, akinek udvarlója, azaz „kifogott szeretője” volt, azt nem

is illett meglocsolni. Az eredeti jelentés elhalványodásával a tiszteletadás jelképévé lett a locsolás, így bekerültek a körbe az idősebb hölgyek is.

A nők évszázada

Ahogy a nyakon öntés hagyománya finomodott, úgy tört előre azonban az evészet-ivászat, vendégeskedés szokása. Ez a vélhetően magyar sajátosság a legutóbbi időkben alakult ki s egyelőre tarja magát. De ha elfogadjuk a szociológusok állítását, mi szerint ez a század a nők évszázada, lehet, hogy a sütni-főzni kényszerülő, kölnitől csöpögő, spicces férfiakat fogadó háziasszonyok fellázadnak a hagyomány ellen és sürgetik a visszatérést a gyökerekhez. Szembenézni egy vödör vízzel ugyanis múltó, pillanatnyi kellemetlenség. Márpedig a régiiek a reggeli órákban túljutottak a húsvétot köszöntő rituálékon s eszükbe sem jutott bemenni a házba...